

Ruimtelijk ordenen met DG Water

Het Directoraat Generaal Water van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat krijgt de complimenten van gemeenten, provincies, waterschappen, corporaties en projectontwikkelaars, omdat het erin is geslaagd om de klimaatveranderingen in laag Nederland concreet te formuleren als ruimtelijke opgave en letterlijk op de kaart te zetten. Verzilting, verdroging, bodemdaling, verhoogde afvoer, waterberging en zeespiegelstijging zijn geen kubieke meters, concentraties van chemische stoffen en andere getallen meer, maar een kaartbeeld waar ruimtelijke ordenaars wat mee kunnen en wat mee moeten. Het is een belangrijke conclusie uit een middag werken op 20 maart in Rotterdam door 50 vertegenwoordigers van overheden, corporaties en ontwikkelaars met medewerkers van het programma 'Water en Ruimtelijke Ontwikkeling' van DG Water. Eén van de aanleidingen voor de bijeenkomst 'Omgaan met water en klimaatverandering in laag Nederland' was het verschijnen van het rapport 'Randstad in zicht' dat de Waterdienst van Rijkswaterstaat en H+N+S Landschapsarchitecten opstelden voor DG Water (zie H₂O nr. 4 van 22 februari jl.).

locaties kunnen beter samen met de betrokken waterbeheerders en planologen in het gebied worden ontwikkeld. DG Water moet duidelijk wennen aan deze rol: "We moeten durven om uitspraken te doen en om te denken vanuit ruimtelijke ordening", aldus Joost Buntsma, programmaleider Water en Ruimtelijke Ontwikkeling. "We moeten ruimte laten voor innovatie op regionale en lokale schaal." Eén deelnemer scherpte de rol van DG Water nog wat verder aan: "Houden jullie alsjeblieft wel de lange termijn in de gaten en de duurzame ontwikkeling van Nederland, want die delven op lokaal niveau makkelijk het onderspit als de afweging gemaakt moet worden met urgente andere maatschappelijke opgaven."

Afgesproken is dat DG Water nu de kaders gaat opstellen op rijksniveau en de belangen op lange termijn in beeld houdt. De uitwerking van oplossingen worden overgelaten aan de gebiedsprocessen. Daarin moet DG Water zich vooral richten op het versnellen van de besluitvorming, het bevorderen van de samenwerking tussen de betrokken partijen en het doorhakken van knopen vanuit de ontwikkelingen op het landelijke schaalniveau. Aldus de 50 uitgenodigde experts.

Water en klimaatverandering op de kaart

De komende decennia bepalen vijf ontwikkelingen het beeld van de Randstad: het wordt warmer, het wordt natter maar soms ook droger, het overstromingsrisico neemt toe, het grondwater wordt zouter en de bodem daalt verder. Vijf thematische kaarten en één 'stapelkaart' laten deze ontwikkeling zien en geven per gedeelte van de Randstad de verschillende wateropgaven aan. Om de Randstad gereed te maken voor de klimaatverandering, is intensieve samenwerking nodig op verschillende schaalniveaus. Op 20 maart is deze samenwerking in de praktijk gebracht. Zes gebieden in het Groene Hart met diverse water- en nieuwbouwopgaven en twee bestaande wijken van Rotterdam met water- en herstructureringsopgaven vormden de oefenlocaties voor de deelnemers.

Landelijke kaders en gebiedsgerichte uitwerking

Nu de landelijke water- en RO-opgaven op de kaart staan, kunnen ruimtelijke ordenaars water en klimaatverandering een plaats geven in de ontwikkeling van 'nieuwe' gebieden of herstructurering van bestaande gebieden.

De vertaling van de landelijke kaders naar regionale en stedelijke opgaven vraagt nog wel een flinke vertaalslag. Regionale kennis blijkt noodzakelijk. Zeker in stedelijke gebieden is heel concreet inzicht in de situatie nodig om de verschillende ruimtelijke claims te combineren tot één plan en ontwerp.

De meeste werkgroepen pleitten er in Rotterdam voor dat DG Water de kaders stelt in termen van doelen, niet in termen van oplossingen. Maatregelen op exact bepaalde

Klimaatbestendige oplossingen komen er niet vanzelf. Het vergt samenwerken, veel overleg en samen ontwerpen om er in de praktijk achter te komen wat men van elkaar

moet weten en wat elke partij kan bijdragen. Dat is meer dan de gratuite conclusie 'dat we elkaars taal moeten spreken'. Door deelname aan gebiedsprocessen van overheden, waterbeheerders en vastgoedontwikkelaars komen oplossingen op de kaart die aan meerdere belangen tegemoet komen, ook de aanpassing van Nederland aan een warmer en grilliger klimaat. De deelnemers vroegen DG Water om zich met die samenwerking te blijven bemoeien: breng de partijen bij elkaar, draag landelijk bij aan de vraagstelling en geef aan welke keuzes op hoger schaalniveau zijn gemaakt. DG Water zou als 'schakelaar tussen de schalen' moeten werken en moeten ingrijpen als een oplossing in één gebied niet correspondeert met ontwikkelingen elders.

De werksessie gaf aan dat samenwerking tussen de partijen erg nuttig is bij het oplossen van de concrete opgaven die op de Randstad afkomen. DG Water wil ook met de verschillende partijen apart doorpraten over hun beweegredenen en over mogelijkheden die zij zien om aan de oplossingen bij te dragen. "Daarvoor houden we contact", sloot Joost Buntsma de bijeenkomst af.

De oefening in samenwerking versterkt het vertrouwen in de nieuwe rollen: DG Water zal vaker optreden als ruimtelijke ordenaar die op landelijk schaalniveau de kaders en de doelen stelt en als bevorderaar van gebiedsprocessen, gericht op het realiseren van oplossingen en benutten van kansen. Dit alles in samenspraak met de collega-ministeries.

***Erik Opdam en Els Otterman
(NovioConsult Van Spaendonck)***

